

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет іноземних мов
Кафедра перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В.о. декана факультету іноземних мов

_____ Костьл Г.М.

“ _____ ” _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРАДИЦІЇ І СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань **03 – Гуманітарні науки**

для спеціальності **035 Філологія**

(шифр і назва спеціальності (тей))

Спеціалізації **035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)**

(назва спеціалізації)

ОП «Переклад (англійська мова)»

факультету, відділення **Факультет іноземних мов**

(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма навчальної дисципліни **ТРАДИЦІЇ І СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЇ** для студентів за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізації 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно). – Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. – 9 с.

Розробник: доктор філологічних наук, доцент **О. В. Дзера**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура

Протокол № від « » 2020 р.

Завідувач кафедри _____ (Дзера О. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 2020 р.

Схвалено Вченою радою факультету іноземних мов

Протокол № від « » 2020 р.

Голова Вченої ради _____ Сулим В. Т.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Витяг з програми навчальної дисципліни “Традиції і стратегії перекладу Біблії ”)

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг (год.)	Всього аудит. (год.)	у тому числі (год.):		Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Розрахунково-графічні роботи (шт.)	Курсові проекти (роботи), (шт.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
					лекції	семінарсько-практичні						
Денна	2	3	90	32	16	16	58	2	–	–	1	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 – Гуманітарні науки (шифр, назва)	<i>денна форма навчання</i>
Модулів – 2	Спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)	Нормативна За вибором студента
Змістових модулів – 2		<i>Рік підготовки:</i>
Курсова робота – 0		2-й
Загальна кількість годин - 144		<i>Семестр</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2/2 самостійної роботи студента – 2/5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	3-й
		<i>Лекції</i>
		16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		16 год
	<i>Самостійна робота</i>	
	58 год.	
	ІНДЗ:	
	Вид контролю: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс має на меті ознайомити студентів з традиціями перекладу Святого Письма, починаючи від поділу на латинську й візантійську традиції і завершуючи сучасними підходами до перекладу. Студенти вивчають ключові стратегії інтерпретації Біблії в англомовній та українській полісистемі, простежують взаємовплив між біблійними перекладами і метабіблійними творами класиків літератури у межах національної біблійної концептосфери. Додаткова мета курсу – випрацювати навички перекладу біблеїзмів (біблійних фразеологізмів) та біблем (біблійних алюзій).

У результаті навчання студенти повинні

знати:

- історію перекладів Біблії в загальносвітовому контексті з акцентом на переклади в
- перекладу;
- типи девіацій у біблійному перекладі;
- особливості латинської і візантійської традицій біблійного перекладу,
- ключові стратегії біблійного перекладу;
- перекладознавчі концепції й теорії, пов'язані з біблійним перекладом: концепцію непорушного сакрального слова, теорію динамічної еквівалентності, теорію повної еквівалентності, принципи інклюзивного біблійного перекладу,
- основи біблійної фразеології й фразеографії.

вміти:

- розпізнавати біблійні алюзії й біблеїзми;
- перекладати біблійні алюзії й біблеїзми;
- аналізувати девіації в біблійних перекладах;
- аналізувати стратегії перекладачів Біблії;
- аналізувати стратегії і прийоми, що їх застосовують перекладачі різножанрових текстів, які вміщують біблійні інтексти.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Історія перекладів Біблії та її вплив на формування теорії і практики перекладу.

Тема 1. Біблійні концепти «Вавилонська вежа» і «П'ятидесятниця» як символи перекладу. Проблема біблійного прототексту: масоретські тексти, Септуагінта, сувої Мертвого моря.

Тема 2. Масоретська та Візантійська традиції перекладу Біблії: проблема «оригіналів другого ряду»: Вульгата і Острозька Біблія.

Тема 3. Історія перекладу Біблії в англомовному світі та її вплив на теорію перекладу: герменевтика Ф. Шляйєрмахера, «динамічна еквівалентність Дж. Б. Філіпса та Ю. Найди, «повна еквівалентність» Е. А. Гатта, гендерно-нейтральна інклюзивність феміністичного підходу (Ш. Саймон, Л. фон Флотов), «функційна еквівалентність К. Норд.

Тема 4. Традиції перекладу Біблії в Україні: ідеологічні чинники деструктивного «опікування», міжконфесійна конкуренція та міжконфесійна співпраця в межах одного перекладацького проекту. Діяльність П. Морачевського, П. Куліша, І. Пулюя, І. Огієнка, І. Хоменка та Р. Турконяка.

Тема 5. Переклади Біблії на сучасному етапі: англо-український контекст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Лінгвостилістичні та лінгвокогнітивні проблеми біблійного перекладу. Вплив біблійних перекладів на формування мови і культури.

Тема 6. Девіації у тлумаченні Біблії: ідеологічні (теологічні та соціально-політичні) і лінгвокогнітивні. Рекурсивна девіація як вплив художнього біблійного інтертексту на переклади Біблії.

Тема 7. Визначення біблеїзму та його типологія в англо-українському зіставленні. Проблеми перекладу біблеїзмів.

Тема 8. Біблема як одиниця біблійного інтертексту. Типологія і способи перекладу біблем.

Тема 9. Історія біблійної фразеографії.

Тема 10. Біблійні символи й архетипи у перекладі.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
л		п	лаб	Інд	Ср	л		п	лаб	інд	Ср
<i>1</i>	<i>90</i>	<i>16</i>	<i>16</i>			<i>58</i>					
Модуль 1.											
Змістовий модуль 1. Історія перекладів Біблії та її вплив на формування теорії і практики перекладу.											
Тема 1.	12	2	2	-	-	8					
Тема 2.	8	1	1	-	-	6					
Тема 3.	12	2	2	-	-	8					
Тема 4.	8	2	2	-	-	4					
Тема 5.	5	1	1	-	-	3					
<i>Разом – зм. модуль1</i>	<i>45</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	-	-	<i>29</i>					
Змістовий модуль 2. Лінгвостилістичні та лінгвокогнітивні проблеми біблійного перекладу. Вплив біблійних перекладів на формування мови і культури.											
Тема 6.	8	1	1	-	-	6					
Тема 7.	12	2	2	-	-	8					
Тема 8.	12	2	2	-	-	8					
Тема 9.	5	1	1	-	-	3					
Тема 10.	8	2	2	-	-	4					
<i>Разом – зм. модуль2</i>	<i>45</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	-	-	<i>29</i>					
УСЬОГО ГОДИН	90	28		-	-	58					

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Перші українські часткові переклади Святого Письма.	7
2	Біблія короля Якова та її вплив на англійську мову й літературу.	3
3	Гендерно-нейтральні переклади Біблії.	8
4	Переклад Біблії та ідеологія.	6
5	Способи відтворення у перекладі «безеквівалентної лексики» у перекладах Біблії.[Опрацювання теоретичних джерел. Робота із текстом]	10
6	Біблія як різножанровий літературний текст.	10

7	Соціокультурний підхід до аналізу біблійних перекладів.	5
8	Теорія функційної еквівалентності перекладу Біблії.[Опрацювання теоретичних джерел та аналіз.]	3
9	Біблійні інтертекстеми в сучасних мас-медіа: проблема інтерпретації.	3
10	Інтерпретація біблійних сюжетів у англійських та українських класичних творах.	3

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Форма підсумкового контролю - залік

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
4	4	4	5	8	5	5	5	5	5		

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується заліком, становить за поточну успішність 40 балів, два модулі – по 30 балів;
- при оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

База

- Дзера О. Біблійна інтертекстуальність і переклад: англо-український контекст. Львів: Вид-во Львів. нац. ун-ту імені І. Франка, 2017. 490 с.
- Домашовець В. Псалми Давидові в поетичних творах Т. Шевченка. Оттава; Моріс Плейнс, 1992. 159 с.
- Жукалюк М., Степовик Д. Коротка історія перекладів Біблії українською мовою. Українське Біблійне Товариство, 2003. 176 с.
- Лановик З. Hermeneutica Sacra. Тернопіль: Ред.-видавн. відділ ТНПУ, 2006. 587 с.
- Мокиєнко В. Библизмы в европейской фразеологии и паремииологии. Die Slawische Phraseologie und die Bibel. Славянская фразеология и Библия / red. D. Walter, V. Mokienko, D. Balakova. Greifswald; Sankt-Peterburg; Ružomberok, 2013. С. 144–153.
- Мороз Т. Спільні риси українського перекладу Біблії 1903 р. та мови творів І. Франка: лексика високого стилю. Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. пр. / за ред. І. Поповського; Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. 2012. С. 95–103.
- Мороз Ю. Національна традиція біблійних перекладів: філософсько-релігієзнавчий аналіз: дис. ... канд. філол. наук: 09.00.11 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2017. 214 с.
- Набитович І. Універсум sacrum'у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму). Дрогобич; Люблін: Посвіт, 2008. 600 с.
- Німчук В. Українські переклади Святого Письма. Das Ukrainische als Kirchensprache (Українська мова в церквах). – Slavische Sprachgeschichte / Her. von M. Moser. Wien, 2005. В. 1. С. 15–64
- Пелікан Я. Я. Кому ж належить Біблія? Історія Святого Письма крізь століття: пер. з англ. Київ: ДУХ і ЛІТЕРА, 2011. 392 с.
- Предание и перевод: Успенские чтения / сост. К. Сигов. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014.
- Сагарда М. Переклад Св. Письма на українську мову в XIX–XX вв. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років / за ред. Л. М. Черноватого та В. І. Карабана. Вінниця: Нова Книга, 2011. С. 55–65.
- Sacrum і Біблія в українській літературі / за ред. І. Набитовича. Lublin: Ingvarr, 2008.
- Сулима В. Біблія і українська література: навч. посіб. Київ: Освіта, 1998. 400 с.
- Сучасна українська богословська термінологія: від історичної традиції до нових концепцій: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Львів, 1–15 трав. 1998 р.) / редкол.: М. Петрович, Г. Наконечна. Львів: Вид-во Львів. Богосл. Академії, 1998.

16. Чепіга І. Пересопницьке Євангеліє – видатна пам'ятка української мови. Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерований текст. Словопоказчик / редкол: О. Онищенко (голова) та ін. Київ: Літтон, 2011. С. 13–54.
17. Alter R. The Art of Biblical Narrative. New York: Basic Books, 1981. 195 p.
18. Aphek E., Tobin Y. Word Systems: Implication and Applications. Leiden: E.J. Brill, 1988. 147 p.
19. Archer G. The Old Testament of the Jerusalem Bible. Westminster Theological Journal. 1971. № 33. May. P. 191–194.
20. Campbell G. Bible. The Story of the King James Version 1611–2011. New York: Oxford Univ. Press Inc., 2010. 354 p.
21. Chlebda W. Библия в языке – язык в Библии. Problemy frastologii a religia: tezy referatów międzyna. symposium nauk. Opole: Wyd-wo PRO, 1996. S. 142–143.
22. Crystal D. Begat. The King James Bible and the English Language. Oxford: Oxford Univ. Press, 2011. 327 p.
23. Danylenko A. From the Bible to Shakespeare. Pantelejmon Kuliš (1819– 1897) and the formation of literary Ukrainian. Boston: Academic Studies Press, 2016. 447 p.
24. Fishbane M. Text and Texture. Close Reading of Selected Biblical Texts. New York: Schocken Books Inc., 1979. 154 p.
25. Hamel Ch. de. The book: a history of the Bible. London: Phaidon Press, 2001. 352 p.
26. Nord Ch. Function+Loyalty: Theology Meets Skopos. Open Theology. 2016. № 2. P. 566–580. 463

Допоміжна

1. Абрамович С. Біблія як інтертекст європейської філологічної культури: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. 204 с.
2. Аверинцев С. Софія-Логос: словник. 3-е вид. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2007. 650 с.
3. Андрейчук Н., Карамішева І. Біблеїзми з точки зору когнітивної семантики. Вісник Державного університету “Львівська політехніка”. 2000. № 381: Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики. С. 55–58.
4. Антофійчук В. Біблія і культура: здобутки й перспективи дослідження. Біблія і культура: зб. наук. статей. Вип. 7. Чернівці: Рута, 2005. С. 121–135.
5. Барщевський Т. Вступ до біблійних наук. Львів: Свічадо, 2013. 303 с.
6. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початку ХХ століття. Zielona Góra; Kijów: Wyd-wo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. T. Kotarbińskiego, 1999. 160 с.
7. Власенко-Бойцун А. Цитування й парафрази Св. Письма в творчості Т. Шевченка. Зб. мовознавчої комісії наукового конгресу у тисячоліття хрещення Руси-України. Мюнхен, 1977. Т. 1. С. 7–27.
8. Гнатенко Л. Переклади Пилипа Морачевського книг Нового Завіту і Псалтиря українською мовою середини ХІХ ст., збережені за оригіналами та списками у книгосховищах Росії та України. Рукописна та книжкова спадщина України / Л. Гнатенко, Т. Котенко. Київ, 2007. Вип. 12. С. 154–177.
9. Горбач О. Мовостиль новітніх перекладів Св. Письма на українську народню мову. Український Вільний Університет: наук. записки. Мюнхен, 1988. Т. 13: Congressus series pilologica. С. 29–98.
10. Иванова Н. Библейские фразеологизмы и их лексикографическая разработка в словарях английского языка различных типов: автореф. дис. ... канд. филос. наук: 10.02.04 / Иванов. гос. ун-т. Иваново, 2007. 21 с.
11. Іларіон, митр. Біблія – найперше джерело для вивчення своєї літературної мови. Віра і культура. 1958. Ч. 6 (66). С. 13–17.

12. Мельник Я. Іван Франко й Biblia Аросгурна. Львів: Вид-во Укр. Католицького Ун-ту, 2006. 512 с.
13. Міжнародний біблійний коментар. Католицький та екуменічний коментар на ХХІ століття: у 6-ти т. / відп. ред. В. Р. Фармер. Львів: Свічадо, 2017.
14. Новикова М. Міфи та місія. К. : Дух і літера, 2005. 426 с.
15. Огієнко І. Псалтир половини XVIII в. в лемківському перекладі. Записки НТШ. 1930. Т. 99. С. 97–115.
16. Огієнко І. Спокушати, соблазнити. Рідна мова. 1934. Ч. 11. С. 480.
17. Огієнко І. Українська літературна мова XVI ст. і український Крехівський Апостол. Варшава: Синодальна друкарня, 1930. 192 с.
18. Фрай Н. Великий код Біблія і література / пер. І. Старовойт. Львів: Літопис, 2010. 362 с.
19. Шевченко Л. Біблія і становлення української літературної мови. Мовознавство. 2004. № 5–6. С. 56–61.
20. Шевченко Л. Українські переклади Святого Письма на європейському тлі. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. 2003. № 7. С. 77–81.
21. Шкуров В. Щодо історії перекладу Псалтиря. Мовознавство. 1992. № 4. С. 67–70.
22. Шмігер Т. Релігійний переклад як галузь перекладознавства. Іноземна філологія. Львів, 2016. Вип. 129. С. 152–159.
23. Шулежкова С. Г. От земли обетованной к небесам обетованным (очерки о судьбах библейских крылатых выражений). Москва: ФЛИНТА: Наука, 2013. 260 с.
24. Щурат В. Святе Письмо в Шевченковій поезії. Львів, 1904. 67 с.
25. Hunt P. Poetry in the Song of Songs. A Literary Analysis. New York: Peter Lang Publ., 2008. 313 p.
26. Kugel J. L. The Bible as it was. Cambridge; London: The Belknap Press of Harvard University Press, 1992. 680 p.
27. Leithart P. J. Brightest Heaven of Invention: A Christian Guide to Six Shakespeare's Plays. Moscow; Idaho: Canonpress, 1996. 286 p.
28. Miller G. Intertextuality in Old Testament Research. CBR. 2010. № 9.3. P. 283–309.
29. Moyise S. Intertextuality and Biblical Studies: A Review. Verbum et Ecclesia JRG. 2002. № 23 (2). P. 418–431.

Інформаційні ресурси

1. Дубровина К. Библейские фразеологизмы в русской и европейской культуре. Москва: ФЛИНТА, 2012. 310 с. URL: http://royallib.com/book/dubrovina_kira/bibleyskie_frazeologizmi_v_russkoy_i_evropeyskoy_kulture.html
2. Отець Рафаїл Турконяк і переклад Острозької Біблії: інтерв'ю. Мистецька сторінка / спілкув. М. Крат URL: <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=1047>
3. Ciampa R.E. Ideological Challenges for Bible translators. International Journal of Frontier Missiology. www.ijfm.org > IJFM 28 3-Ciampa
4. New King James Version. Preface. URL: <http://www.bible-researcher.com/nkjv.html#preface>.
5. Newman J. H. The History of the Text of the Rheims and Douay Version of Holy Scriptures. Rambler. 1859. July. URL: <http://www.newmanreader.org/works/tracts/douayrheims.html>